

Sygn. akt: X U 278/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2020 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Agnieszka Chlipała - Koziół

Protokolant: Katarzyna Kunik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 grudnia 2020 r. we W.

sprawy z odwołania wnioskodawcy **M. R.**

od decyzji strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

z dnia 10.06.2020 r., znak: (...)

o zasiłek chorobowy

I. oddała odwołanie;

II. orzeka, że koszty sądowe ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Ubezpieczona **M. R.** wniosła odwołanie od decyzji organu Zakładu (...) Oddział we W. z dnia 10.06.2020 r. znak (...) - (...) odmawiającej ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 24.05.2017 r. do dnia 7.06.2017 r. oraz zobowiązującą ubezpieczoną do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za okres od 24.05.2017 r. do 7.06.2017 r. na fundusz wypadkowy w kwocie 2.789,40 zł wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia decyzji do dnia uregulowania należności z tym zastrzeżeniem, że w przypadku zwrotu całej należności głównej w terminie miesiąca od daty doręczenia decyzji, odsetki nie będą naliczane.

W zaskarżonej decyzji organ wskazał, że w czasie orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczona w dniach 26.05.2017 r., 29.05.2017 r., 2.06.2017 r., 5.06.2017 r., 6.06.2017 r. wykonywała usługi w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) i otrzymała z tego tytułu wynagrodzenie. Z uwagi na powyższe organ rentowy doszedł do przekonania, że zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa prawo do zasiłku nie przysługuje ubezpieczonej, zaś świadczenie zostało pobrane jako nienależne. Organ rentowy powołał się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26.07.2017 r. sygn. akt I UK 287/16, zgodnie z którym jeżeli ubezpieczony przedkłada zaświadczenie lekarskie, a jednocześnie w tych samych okresach świadczy pracę zarobkową, to wprowadza w ten sposób organ rentowy w błąd co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego.

Zaskarżając decyzję w całości ubezpieczona domagała się zmiany decyzji poprzez przyznanie jej prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 24 maja 2017 r. do dnia 7 czerwca 2017 r. oraz poprzez zwolnienie od obowiązku zwrotu pobranego świadczenia w wysokości 2.789,40 zł. Jako żądanie ewentualne ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 24 maja 2017 r. do dnia 7 czerwca 2017 r., z wyłączeniem dni 26 maja, 29 maja, 2 czerwca, 5 czerwca i 6 czerwca 2017 r.

W uzasadnieniu ubezpieczona wskazała, że w dniu 25 maja 2017 r. na skutek wypadku przy pracy stała się niezdolna do pracy. Podkreśliła, że nie świadczyła pracy w okresie od 24 maja 2017 r. do 7 czerwca 2017 r. Ubezpieczona była jedynym nauczycielem wychowania fizycznego w Szkole Podstawowej w K. oraz dyrektorem tej szkoły. Z racji pełnionych funkcji ubezpieczona zaangażowała się w projekt edukacyjny organizowany przez (...). W okresie pobierania zasiłku chorobowego ubezpieczona nie prowadziła żadnych zajęć, a jej rola przy projekcie sprowadzała się do sprawowania opieki nad uczestnikami projektu i do podpisywania stosownej dokumentacji. Jako dyrektor szkoły ubezpieczona odpowiedzialna jest za prawidłową realizację projektów i to był cel podjęcia przez nią czynności w dniach 26 maja, 29 maja, 2 czerwca, 5 czerwca i 6 czerwca 2017 r. Ubezpieczona podkreśliła, że czynności te nie były podjęte w celu zarobkowym. Wnioskodawczyni podniosła, że doznana kontuzja uniemożliwiała jej swobodne poruszanie się, nie była zatem w stanie prowadzić zajęć wychowania fizycznego. Otrzymane wynagrodzenie zostało ustalone jeszcze na początku współpracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy **Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.** wniósł o jego oddalenie z uwagi na brak podstaw prawnych do jego uwzględnienia. Organ rentowy w całości podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. Powołał się na pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym pracą zarobkową jest każda aktywność ludzka, która zmierza do uzyskania zarobku choćby nawet polegająca na czynnościach nieobciążających w istotny sposób organizmu. Organ rentowy przytoczył także pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26.07.2017 r. sygn. akt I UK 287/16, zgodnie z którym jeżeli ubezpieczony przedkłada zaświadczenie lekarskie, a jednocześnie w tych samych okresach świadczy pracę zarobkową, to wprowadza w ten sposób organ rentowy w błąd co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona M. R. w okresie 1 września 2012 r. do 31 grudnia 2019 r. była zatrudniona przez Urząd Gminy W. i sprawowała funkcję dyrektora szkoły podstawowej w K. oraz pracowała jako nauczyciel wychowania fizycznego.

W związku z wypadkiem przy pracy, ubezpieczona przebywała na zwolnieniu lekarskim między innymi w następujących okresach:

- od 24-31 maja 2017 r. (...),

- od 1-7 czerwca 2017 r. (...).

Z uwagi na kontuzję doznaną w wyniku wypadku przy pracy w okresie od 24.05.2017 r. do 7.06.2017 r. M. R. pobierała zasiłek chorobowy. Za okres od 24.05.2017 r. do 31.05.2017 r. wypłacono ubezpieczonej 1.163,12 zł brutto, a za okres od 1.06.2017 r. do 7.06.2017 r. wypłacono 1.021,10 zł brutto. Obie kwoty stanowiły 80% podstawy. Następnie w związku z uzyskaniem informacji, że nieobecność ubezpieczonej była wynikiem wypadku przy pracy, dokonano wyrównania świadczenia do 100% podstawy za okres od 24.05.2017 r. do 7.06.2017 r. w kwocie 605,18 zł brutto. Podstawa wymiaru wynagrodzenia i zasiłku chorobowego za ww. okres wynosiła 5.578,67 zł.

Dowód: okoliczności bezsporne, a ponadto:

III. pismo Urzędu Gminy W. z dnia 7.05.2020 r. - w aktach ZUS;

IV. zaświadczenie lekarskie za okres 24.05-31.05.2017 r. - w aktach ZUS;

V. zaświadczenie lekarskie za okres 1.06-7.06.2017 r. - w aktach ZUS

W okresie od 9 stycznia 2017 r. do 30 listopada 2017 r. ubezpieczoną łączyła umowa zlecenia z (...) we W.. Na podstawie umowy, w związku z realizacją programu (...) Klub Sportowy, ubezpieczona zobowiązała się do:

1. Prowadzenia zajęć w programie (...) Klub Sportowy w wymiarze 35 tygodni x 2 zajęcia tygodniowo po 2h zegarowe na każdą z przyznaną grup oraz przeprowadzenia testów sprawnościowych zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez zleceniodawcę.
2. Zapoznania uczestników z zasadami bezpieczeństwa na zajęciach sportowo-rekreacyjnych.
3. Prowadzenia dla każdej grupy dziennika zajęć w formie papierowej, z aktualnymi wpisami co do ich treści.
4. Przekazania dziennika zajęć zleceniodawcy, za każdy miesiąc oddzielnie, najpóźniej do 5 dnia następnego miesiąca. Dzienniki można przekazać w formie papierowej na adres zleceniodawcy lub w postaci skanu przesłanego na adres wymieniony w założeniach programu.
5. Poinformowania zleceniodawcy o wszelkich zmianach w oświadczeniu podatkowych i ZUS w terminie do pięciu dni od zaistniałego zdarzenia.

Strony ustaliły stawkę za przeprowadzenie 1 godziny zegarowej zajęć na kwotę 40,00 zł. Wysokość wynagrodzenia miała zostać wyliczona na podstawie dzienników zajęć.

Dowód: umowa zlecenia – karta 22-v. 22.

W ramach umowy zlecenia z (...) w miesiącach maj i czerwiec 2017 r. ubezpieczona rozliczyła następująca liczbę godzin.

1. maj – 9 godz. x 40,00 zł = 360,00 zł z czego w okresie zwolnienia lekarskiego godziny zajęć zostały wykazane przez ubezpieczoną w następujących dniach:

- 26 – 12:30-13:30 (temat zajęć: PN Rozwiązujemy ważne zadania taktyczne, liczba uczestników 12 osób),

- 29 – 13:15-14:15 (temat zajęć: PK Doskonalimy umiejętności wykonywania elementów technicznych w grze 4x4, liczba uczestników 14 osób),

2. czerwiec – 8 godz. x 40,00 zł = 320,00 zł z czego w okresie zwolnienia lekarskiego godziny zajęć zostały wykazane przez ubezpieczoną w następujących dniach:

- 02 – 12:30-13:30 (liczba uczestników 15 osób),

- 05 – 13:15-14:15 (temat zajęć: PK Doskonalimy podstawowe elementy piłki nożnej na boisku szkolnym, liczba uczestników 15 osób),

- 06 – 12:30-13:30 (temat zajęć: PK Doskonalimy krycie zawodnika rzucającego, liczba uczestników 15 osób).

Dowód:

- rozliczenie godzin – karta 23-24.

Wynagrodzenie za wszystkie rozliczone godziny za miesiąc maj i czerwiec 2017 r. zostało wypłacone ubezpieczonej przez zleceniodawcę.

Dowód:

1. pismo (...) w aktach ZUS (żółta teczka)

Ubezpieczona uczestniczyła w projekcie (...) na polecenie Urzędu Gminy. Była jedynym nauczycielem w-f w szkole i tylko ona mogła zrealizować projekt. Zwykle prowadzi zajęcia bardzo aktywnie, bierze udział w grach razem z dziećmi, zaś w czasie zwolnienia lekarskiego jej aktywność w projekcie była na skutek kontuzji ograniczona.

Dowód:

- wyjaśnienia ubezpieczonej M. R. – k. 33, e-protokół.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Zgodnie zaś z art. 66 ust. 2 ww. ustawy jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Ponadto zgodnie z treścią art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczone o braku prawa do ich pobierania bądź też świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (art. 84 ust. 2 *usus*).

W badanej sprawie stan faktyczny pozostawał bezsporny. Bezspornie wnioskodawczyni zawarła umowę zlecenia z (...). Nie był sporny również ten fakt, że wnioskodawczyni otrzymała wynagrodzenie za zajęcia przeprowadzone w dniach 26 maja, 29 maja, 2 czerwca, 5 czerwca i 6 czerwca 2017 r. Strony odmiennie oceniały jednakże skutki prawne zaistniałych okoliczności. W ocenie wnioskodawczyni brak podstaw do uznania, że pobrane przez nią świadczenie było nienależne. Wnioskodawczyni kwestionowała m.in. charakter czynności wykonywanych na rzecz (...) wywodząc, że nie były one podjęte w celu uzyskania zarobku, a jedynie w celu sprawowania pieczy nad prawidłową realizacją projektów podjętych przez szkołę.

Wskazać zatem należy, że pracą w rozumieniu komentowanego przepisu jest praca w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych - stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie (por. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04; wyrok SN z dnia 14 kwietnia 2000 r., II UKN 513/99; wyrok SN z dnia 19 lipca 2001 r., II UKN 494/00, OSNP 2003, nr 9, poz. 234). Pracą zarobkową na gruncie komentowanego przepisu określa się wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nieobciążających organizmu ubezpieczonego w istotny sposób. Podkreśla się dodatkowo, że takie definiowanie pracy zarobkowej wpływa z konieczności ścisłego stosowania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w którym przeważa - z uwagi na bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych - formalistyczne ujęcie uprawnień ubezpieczonych (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005, nr 21, poz. 342, OSP 2006, z. 12, poz. 134; wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338). Wykonywanie pracy zarobkowej określa się również jako wykonywanie szeroko rozumianej pracy odpłatnej.

Co istotne na gruncie analizowanej sprawy - przy określeniu "zarobkowego" charakteru pracy wskazuje się także, że przepisy nie wymagają, aby praca była podjęta "w celu zarobkowym". Jeśli zatem wykonywanie określonych czynności przynosi rzeczywisty dochód, wówczas problem, czy praca została podjęta "w celu" uzyskania tego dochodu, traci na znaczeniu, jako dotyczący motywów zachowania. Nie ma też znaczenia to, że określone czynności mogą być

wykonywane odpłatnie lub nieodpłatnie - istotne jest, jak były wykonywane w rzeczywistości (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43).

Wnioskodawczynie w niniejszej sprawie wywodziła, że podjęte przez nią czynności nie miały motywu zarobkowego. W świetle przedstawionego powyżej poglądu orzecznictwa na wykładnię art. 17 nie ma to jednak znaczenia. Faktycznie bowiem wnioskodawczynie osiągnęła dochód za wykonaną umowę zlecenia w okresie pobierania zasiłku chorobowego i jest to wystarczające, aby uznać zarobkowy charakter świadczonej przez nią pracy.

Wnioskodawczynie podnosiła ponadto, że z uwagi na doznaną kontuzję nie była w stanie przeprowadzić zajęć, a jej udział w czynnościach na rzecz (...) sprowadzał się do sprawowania opieki nad uczestnikami programu. Wskazać jednakże należy, że z przedłożonej umowy zlecenia wynika, że wnioskodawczynie została zobowiązana do "prowadzenia zajęć". Zleceniodawca wypłacił wnioskodawczynie wynagrodzenie, co pozwala stwierdzić, że umowa została przez wnioskodawczynię wykonana. Ubezpieczona przyznała, że miała prowadzić zajęcia dwa razy w tygodniu, i choć dodała, że nie pamięta, czy we wszystkie wskazane w rozliczeniu dni zajęcia w okresie jej niezdolności do pracy faktycznie się odbyły, czy też „zostały odrobione” już wcześniej, to nie zaoferowała dowodów umożliwiających przyjęcie, że niektóre zajęcia odbyły się w innym terminie, a dopytana o tę kwestię zasłoniła się niepamięcią. Odwołująca nie zaoferowała również materiału dowodowego pozwalającego ocenić, że jej udział w przeprowadzonych zajęciach miał jedynie charakter formalny, a także dowodów które wskazywałyby na to, że zakres świadczonych przez nią czynności w okresie niezdolności do pracy różnił się znacznie od zakresu określonego w umowie zlecenia. Sąd dał wiarę, że z uwagi na skręcenie nogi, wnioskodawczynie nie była aktywna fizycznie na zajęciach. Przebywała jednak w miejscu wykonywania zlecenia, w pełnym wymiarze czasu, sprawowała opiekę nad dziećmi i prowadziła zajęcia merytorycznie – każde z zajęć zmierzało do zrealizowania wskazanego tematu, a jego wykonanie wnioskodawczynie zaraportowała zleceniodawcy.

W świetle charakteru czynności objętych zleceniem nie sposób również stwierdzić, by czynności świadczone przez wnioskodawczynię w wykonaniu umowy z (...) w okresie niezdolności wnioskodawczynie do pracy miały charakter wyjątkowy, sporadyczny i wymuszony okolicznościami. Zajęcia odbyły się pięciokrotnie, regularnie, zgodnie z planem. Wnioskodawczynie nie zaoferowała również przekonujących dowodów na twierdzenie, że wycofanie się z programu sportowego w związku z chorobą jedyne go nauczyciela wychowania fizycznego wiązałyby się z wyjątkowymi dolegliwościami dla szkoły podstawowej. Odwołująca, pełniąc rolę dyrektora szkoły, naturalnie w sposób uzasadniony winna dbać o prawidłowy przebieg projektów realizowanych przez szkołę podstawową. Jednakże to już na etapie zawierania umowy winna zostać przewidziana sytuacja niezdolności jedyne go w szkole nauczyciela w-f do pracy. Ponadto na odwołującej ciążyły również obowiązki związane z posiadaniem przez nią statusem osoby pobierającej świadczenia z ubezpieczenia społecznego, w tym ustanowiony przez art. 17 ust. 1 zakaz prowadzenia pracy zarobkowej. Tym samym motywacja ubezpieczonej, nawet – jak w niniejszej sprawie – co do zasady zasługująca na aprobatę, nie jest wystarczająca do tego, aby stwierdzić, że art. 17 ust. 1 ustawy nie ma w sprawie zastosowania. To na ubezpieczonej ciążył ciężar wykazania, że brak zrealizowania czynności w ramach projektu wiązałby się z niepowetowaną stratą po stronie szkoły ewentualnie że brak było możliwości ustalenia odmiennego terminu realizacji projektu, skoro jedyny nauczyciel wychowania fizycznego był w tym okresie niezdolny do pracy.

Zasadnie również organ rentowy powołuje się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26.07.2017 r. sygn. akt I UK 287/16, zgodnie z którym jeżeli ubezpieczony przedkłada zaświadczenie lekarskie, a jednocześnie w tych samych okresach świadczy pracę zarobkową, to wprowadza w ten sposób organ rentowy w błąd co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego. Organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia od osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej. Ramy zachowań kwalifikowanych jako świadome wprowadzenie w błąd organu rentowego lub odwoławczego zakreśla się bardzo szeroko. Zalicza się do nich bezpośrednie oświadczenie nieprawdy we wniosku o świadczenia, przemilczenie przez wnioskodawcę faktu mającego wpływ na prawo do świadczeń, złożenie wniosku w sytuacji oczywiście nie uzasadniającej powstania prawa do świadczenia oraz okoliczność domniemanego współdziałania wnioskodawcy z innymi podmiotami we wprowadzeniu w błąd organu rentowego. W analizowanej sprawie przemilczenie przez

odwołującą faktu prowadzenia działalności przynoszącej dochód stanowił zatem przesłankę określoną w art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. wprowadzenie organu w błąd. Świadczenie pobrane przez ubezpieczoną było zatem pobrane nienależnie, w związku z czym organ rentowy zasadnie zobowiązał do zwrotu należności.

Nie zasługiwało na uwzględnienie również żądanie ewentualne, tj. żądanie zmiany zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 24 maja 2017 r. do dnia 7 czerwca 2017 r., z wyłączeniem dni 26 maja, 29 maja, 2 czerwca, 5 czerwca i 6 czerwca 2017 r. Tak sformułowane roszczenie jest sprzeczne z jednoznaczną treścią art. 17 ust. 1, zgodnie z którym ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Brak zatem podstaw prawnych do uwzględnienia roszczenia o stwierdzenie, że ubezpieczona utraciła prawo do zasiłku jedynie w określonych dniach, podczas których wykonywała umowę zlecenia.

Mając powyższe na uwadze, odwołanie podlegało oddaleniu, o czym orzeczono w punkcie I sentencji wyroku.

Zgodnie z art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku uiszczenia kosztów sądowych (tj. opłat sądowych i wydatków). Zgodnie zaś z art. 98 u.k.s.c., w toku postępowania z zakresu ubezpieczeń społecznych wydatki ponosi Skarb Państwa. W niniejszej sprawie nieuiszczonymi kosztami sądowymi Sąd obciążył zatem Skarb Państwa.

Z uwagi na powyższe, orzeczono jak w sentencji.